

рафи Я. Колчинський з Варшави («З цього світу на «той» світ») та А. Ковальська-Левицька («Ритуал поховальний — мета й символіка діянь»). Археологи А. Коковський з Польщі (Люблін) та В. Мустейкіс з Литви (Вільнюс) свої доповіді присвятили символіці поховального обряду народів, що проживали в давнину на теренах Польщі й Литви. До теми «мандрівок» померлих у потойбічний світ звернулися литовські етнографи Р. Меркене та Г. Береснявічюс з Вільнюса. Вони розглянули уявлення литовців про мандри душі померлого й відображення їх у поховальній та поминальній обрядовості. Цій же проблемі присвятила свій виступ, побудований на матеріалах голосінь білорусів, і фольклорист з Мінська Г. Тавлай. До українського матеріалу звернувся І. Мацієвський з Санкт-Петербурга. Його доповідь була присвячена виявленню глибинної семантики та структури поховального обряду українців Червоної Русі.

Ряд цікавих доповідей виголосили науковці з України. З Інституту народознавства НАН (Львів) виступили Р. Кість та М. Маєрчик. У своїй доповіді Р. Кісь торкнувся крос-культурних коваріацій уявлень, пов'язаних зі смертю, як індикатора типу культури. М. Маєрчик проаналізувала поховальний обряд українців карпатського регіону, як «ритуалу переходу» (причому, переходу й самого небіжчика, і всього колективу) у відповідності з класичною схемою А. Ван-Геннепа. В. Крисаченко (Ін-т філософії НАН, Київ) розглянув зміст есхатологічних мотивів у світогляді українців та їх залежність від матеріальних умов життя людей і стану збереженості традиційних цінностей народної культури. Доповідь Ю. Шилова (Ін-т археології НАН, Київ) була присвячена моделюванню образу потойбічного світу в похованнях племен епохи міді-бронзи, що мешкали на території України, а також залежності типу поховань від світогляду людей, типу суспільства, соціальних структур, політичної обстановки. Темою виступу В. Балущка (ІМФЕ НАН, Київ) стали «мандрівки» в потойбічний світ в ініціаціях стародавніх слов'ян, а також сама картина «того» світу, що вимальовувалася в ході реконструкції ініціаційних ритуалів.

Василь БАЛУШОК

Київ

МИКОЛА ГОРДІЙЧУК (некролог)

Музична громадськість України зазнала великої втрати. На 77-му році життя помер видатний український музикознавець, музично-громадський діяч, заслужений діяч мистецтв України, лауреат премії імені М. Лисенка Микола Максимович Гордійчук.

Народився він 9 травня 1919 р. в с. Чорнорудка Ружинського району на Житомирщині в родині сільських трударів. Вищу музичну освіту здобув у Київській консерваторії імені П. І. Чайковського.

Микола Максимович — солдат-фронтовик Другої світової війни. По її закінченні, вже в студентські роки, стає вельми активним діячем Спілки композиторів України. В її лавах пройшов складний, майже піввіковий творчий шлях — від початкуючого критика до

М. М. Гордійчук

заступника голови правління та секретаря Спілки композиторів України.

Водночас доля музикознавця пов'язується з Академією наук, де він розгортає багатогранну наукову та культурологічну працю, в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського як науковий співробітник, завідуючий відділом музикознавства, заступник директора інституту.

На терені цих двох осередків української культури якнайширше й найяскравіше реалізується непересічний талант Гордійчука — дослідника історії української музики і народної творчості, музичного критика і публіциста, педагога-вихователя і громадського діяча.

Міністерство культури України постійно вдавалося до консультативних послуг Гордійчука під час визначення цінності творчого доробку українських композиторів та у зв'язку з реалізацією численних заходів у музично-культурному житті народу.

Перу Миколи Гордійчука належить понад 500 наукових праць — книги, брошури, статті, розвідки, рецензії, присвячені актуальним проблемам історії і сучасності. Цей значний спадок охоплює величезне коло питань музичної україніки — від поглибленого дослідження української класичної композиторської школи (творчість М. Лисенка, М. Леонтовича, В. Лятошинського, Л. Ревуцького та ін.) до критичного висвітлення творчого доробку композиторів — учнів і послідовників цієї школи (музика братів Майбород, Л. Дичко, В. Зубицького, І. Карабиця, В. Сильвестрова, М. Скорика, С. Станковича, А. Філіпенка). Цим самим спектр музикознавчих першовідкриттів Миколи Гордійчука вже само по собі становить повчальний документ про історію української музики в контексті світової культури.

Велику роль М. Гордійчук відіграв у відродженні в повоєнний період української фольклористики як збирацької, так і видавничої. Йому належить першість у виданні корпусу пісень під різними назвами. Він брав активну участь у багатьох фольклорних експедиціях, уклав кілька пісенних збірок, таких, як «Українські народні пісні» (1951), «Українські радянські народні пісні» (1955), «Українські народні пісні» (1958), «Українські народні пісні» (1979) та ін. М. Гордійчук підтримував започаткування видання серії «Українська народна творчість», підготував до друку фольклорну спадщину М. Лисенка, П. Сокальського, П. Демуцького, М. Грінченка.

М. Гордійчук створив свою наукову школу в українському музикознавстві, підготував близько тридцяти кандидатів наук і значну кількість докторів. Він був одним з найактивніших музично-громадських діячів і завжди перебував на вістрі музичного життя.

Всіх, хто добре знав Миколу Максимовича, хто спілкувався з ученим, вражали його енциклопедичні знання в галузі історії рідної культури та якесь особливе, трепетне ставлення до її духовної неповторності, ментальності. Ця остання, будучи трансформована у музично-патріотичну стихію, пройняла всю Гордійчукову спадщину, починаючи з аналітичних екскурсів у сиву давнину музичної України і кінчаючи пристрасним словом про творчі новації композиторів-сучасників.

Світла пам'ять про Миколу Максимовича Гордійчука назавжди лишиться в серцях тих, хто знав його.